

Dünyaya vəsiqə almış irsimiz

Azərbaycanın hər daşında, hər abidəsində bir tarix yaşayır. Xalqın çoxəsrlik tarixi. O tarix ki, əsrlərin daş yaddaşına hopub və hər biri milli-mənəvi, maddi dəyərlərimizdən danışır. Qalaq-qalaq salnamələrin yaddaşındadır, bu tarix. Ölkəmizi qarış-qarış gözdikcə daş kitabələr vərəqlənir və oradan dünyaya səs salan nümunələr ilə yaxından tanış olursan. Tariximiz olan maddi-mənəvi memarlıq abidələri Qız qalası, Şirvanşahlar Sarayı, Möminə Xatun Türbəsi və s. hər biri dünyaya vəsiqə almış irsimizdir.

Azərbaycanın bu və ya digər tarixi irs nümunələri "İçəri Şəhər, Qız Qalası və Şirvanşahlar Sarayı Kompleksi", "Qobustan Qaya Sənəti Mədəni Landşaftı" və s. YUNESKO-nun Ümumdünya İrs Siyahısına daxil edilməsi zəngin irsimizin təzahürüdür. Eyni zamanda, Azərbaycanın bir neçə qeyri-maddi mədəni irs nümunəsi YUNESKO-nun Qeyri-maddi Mədəni İrs üzrə Repräsentativ Siyahısına daxil olunub. "Azərbaycan Muğamı", "Azərbaycan Aşiq Sənəti", "Novruz", "Ənənəvi Azərbaycan Xalçaçılıq Sənəti", "Tar və Onun İfaçılıq Sənəti", "Ənənəvi Kəlağayı sənəti və simvolizmi, qadın ipək baş örtüklərinin hazırlanması və istifadə olunması", "Lahıcın misgərlik sənəti" və s. artıq dünyanın ən

Azərbaycanın mədəni irsinin dünya səviyyəsində tanınması və qorunması istiqamətində çoxsaylı layihələr həyata keçirilmişdir. Bütün bunlar Azərbaycan xalqının ümumbəşər mədəniyyətinə verdiyi töhfənin beynəlxalq miqyasda bir daha etirafıdır. Bütün bunlar artıq ümumbəşəri bir irsə çevrilib.

BEYNƏLXALQ MAHIYYƏT DAŞIYAN LAYİHƏLƏRİN MÜƏLLİFİ

Əlbəttə ki, bu layihələrin gerçəkləşməsində Azərbaycanın ictimai, sosial, mədəni həyatında önəmli rolə malik olan Heydər Əliyev Fondunun rolu və əməyi müstəsnaqdır. Azərbaycan xalqının Ümummilli Liderinin zəngin irsinin öyrənilməsinə, Heydər Əliyevin yaratdığı milli dövlətçilik ideyalarını

"Yüzcilliyin mesenatları" Beynəlxalq Xeyriyyə Fondunun "Yaqut Xaç" ordeninə, sivilizasiyalararası dialoq daxil olmaqla, müxtəlif sahələrdə genişmiqyaslı və fədakar fəaliyyətinə, qayğıya ehtiyacı olan uşaqlara diqqətinə, təhsilə, həmçinin islam aləmində görülən işlərə böyük dəstəyinə görə 2006-cı ildə İSES-KO-nun Xoşməramlı səfiri adına layiq görülüb. Genişmiqyaslı xeyriyyəçilik fəaliyyətinə, bəşəriyyətin ali ideallarına xidmət sahəsində yüksək nailiyyətlərinə görə "Qızıl ürək" beynəlxalq mükafatına layiq görülməsi Onun dünya miqyasında əməllərinin birmənalı olaraq qiymətləndirilməsini əyani olaraq təsdiqləyir. 2009-cu ildə Azərbaycan ilə Polşa arasında dostluq münasibətlərinin inkişafındakı xidmətlərinə görə Mehriban xanım Əliyeva Polşa Respublikasının "Xidmətlərə görə" Böyük Komandor Xaçı ordeni

bu nailiyyətlər Fondun qeyri-hökumət təşkilatı olaraq həyata keçirdiyi layihələri ilə təkəcə Azərbaycanda deyil, beynəlxalq aləmdə böyük nüfuz qazandığını göstərir.

Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun artırılması ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsinə bu təşkilat diqqət ayırır. Azərbaycan həqiqətətlərini dünya ictimaiyyətinə çatdır

dünyanın diqqətindədir. Qeyd edək ki, Türkiyənin koordinasiya ilə Azərbaycan, İran, Özbəkistan və Tacikistanla birgə təqdim olunan "Təzhib sənəti", İranın koordinasiya ilə Türkiyə, Azərbaycan və Özbəkistan ilə birgə hazırlanan "İftar və onunla bağlı sosial-mədəni ənənələr", Azərbaycanın koordinasiya altında Türkiyə ilə birlikdə təqdim edilən "Balaban sənətkarlığı və ifaçılıq sənəti" və Türkiyənin koordinasiya ilə Azərbaycanla birgə təqdim olunan "Sədəf sənəti" başlıqlı çoxmillətli nominasiyalar üzrə namizədlik nümunələri Botsvananın Kasane şəhərində keçirilən Qeyri-maddi mədəni irsin qorunması üzrə Hökumətlərarası Komitənin 18-ci sessiyasında UNESCO-nun çoxmillətli nominasiyalar üzrə Bəşəriyyətin Qeyri-maddi mədəni irsinin Repräsentativ siyahısına daxil edilib.

Bildiyimiz kimi, balaban Azərbaycanın qədim xalq musiqi alətidir. Arxa hissəsində bir, üzərində səkkiz dəlik açılaraq əsasən, tut ağacından hazırlanan nəfəslı musiqi aləti xalq arasında balaban və ya "yastı balaban" adı ilə tanınır. Yumşaq və həzin səsə malik balabandan ansambl, orkestr və solo aləti kimi nəfəslı alətlər qrupunu, o

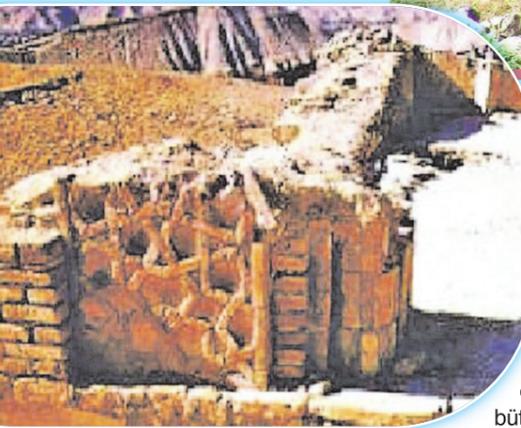

seçilən nadir nümunələri kimi tanınır. "Xinalıq" Dövlət Tarix-Memarlıq və Etnoqrafiya Qoruğu UNESCO-nun Dünya İrs Komitəsinin ilkin siyahısına daxil edilib. Bütün bunlarla yanaşı, Şəkinin tarixi mərkəzinin YUNESKO-nun Ümumdünya İrs Siyahısına daxil edilməsi Azərbaycanın növbəti uğuru oldu. Bu hadisə mədəni və tarixi irsin qorunması, eləcə də ölkəmizin beynəlxalq səviyyədə tanınması istiqamətində aparılan məqsədyönlü fəaliyyətin məntiqi nəticəsidir. Hər il 7 iyul tarixi Şəkiddə "Şəhər günü" olaraq keçirilir.

Xan Sarayı ilə birgə Şəkinin tarixi mərkəzinin Ümumdünya İrs Siyahısına daxil edilməsi böyük sevincle qarşılandı və bu münasibətilə Azərbaycan xalqına təbrikində Azərbaycan Prezident Cənab İlham Əliyev bildirmişdi ki, Azərbaycanın ən qədim şəhərlərindən olan Şəkinin tarixi hissəsi yüzillər boyu ölkəmizin mədəniyyət mərkəzlərindən biri kimi tanınmışdır. Unikal abidələrlə zəngin Şəki şəhərinin tarixi hissəsinin mühafizəsi və inkişafı daim dövlətin diqqətində saxlanılmışdır. Dövlət başçısı onu da bildirmişdir ki, son illər

yeni nəsillərə daim aşılamaq məqsədini həyata keçirən Fond nəinki Azərbaycanda, onun hüdudlarından belə kənarında humanist ideyaların gerçəkləşdirir. Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva dünya miqyasında maraqlı doğura biləcək, beynəlxalq mahiyyət daşıyan layihələrə imza atır. Fondun həyata keçirdiyi işıqlı layihələrinin sayı artıq hesabla belə gəlir. Müxtəlif məzmunlu və mahiyyətli layihələrdə Heydər Əliyev Fondunun məqsədi açıq-aydın görünür.

Məhz bu əməli fəaliyyətin nəticəsidir ki, Mehriban xanım Əliyeva dünyanın bir sıra nüfuzlu mükafatlarına layiq görülüb. Belə ki, 2005-ci ildə Mehriban xanım Əliyeva "İlin qadını" seçilib. 2005-ci ildə ictimai, mesenatlıq və xeyriyyəçilik fəaliyyətinə görə, təhsil və mədəniyyət müəssisələrinin dəstəklənməsinə, Rusiya və Azərbaycan xalqları arasında dostluğun möhkəmlənməsinə sanballı töhfələrinə görə Rusiyanın

ilə təltif edildi. 2010-cu ildə Mehriban xanım Əliyeva Türk dünyası mədəni irsinin zəngin parçası olan Azərbaycan türklərinin maddi və qeyri-maddi mədəniyyət abidələrinin qorunması və təbliği sahəsində böyük xidmətlərinə görə TÜRKSAV-ın "Türk dünyasına xidmət" mükafatına layiq görüldü. Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə Mehriban Əliyeva Azərbaycanın ictimai-siyasi və mədəni həyatında səmərəli fəaliyyətinə görə "Heydər Əliyev Mükafatı" ilə təltif edilib. Bütün bunlar Mehriban xanımın Azərbaycan xalqı qarşısında xidmətlərinə olan mükafat və qiymətdir.

Fəaliyyəti dövründə əldə etdiyi

maq, Azərbaycan mədəniyyətinin geniş təbliği, sağlam mənəvi dəyərlərin qorunması ilə bağlı aparılan işlərə kömək etmək və s. məsələlər diqqətdə dayanır. Azərbaycan dünyanın nüfuzlu ölkələri sırasında bütün sahələrində təbliğ olunaraq, özünün tarixi mədəniyyəti, adət-ənənələrini təqdim edərək nüfuzlu qurum tərəfindən öz qiymətini alır. Ölkəmizin sərvətlərinin tanınmasında və dünya miqyasında, əks-səda ilə qarşılanması sözsüz ki, bu beynəlxalq qurum tərəfindən ona verilən yüksək qiymətdir. Görülən işlər Azərbaycanın ölkəmizin daxilində, istərsə də onun hüdudlarından kənarında - dünya irsi obyektlərinin qorunması ilə bağlı həyata keçirdiyi dövlət siyasətinin davamı olduğunu göstərir.

TÜRK DÜNYASININ NADİR NÜMUNƏLƏRİ

Zəngin irsə malik olan Azərbaycanın nadir nümunələri

cümlədən aşuqlar dəstəsini müşayiət etmək üçün istifadə edilir. Xatırladaq ki, Balabanın adına Azərbaycan eposu sayılan "Kitabi Dədə Qorqud" dastanında, eləcə də klassik Azərbaycan şairlərinin əsərlərində rast gəlinir.

Məlumdur ki, türk xalqları özlərinin qədim, çoxəsrlik tarixi boyu Avrasiya məkanının böyük hissəsində yaşayaraq dünya, bəşər mədəniyyətinə böyük töhfələr vermiş, onu zənginləşdirmişlər. Türk xalqlarının ulu tarixin dərinliklərindən keçib gələn zəngin kökləri, birbirinə mənəvi bağlılığı onları bütün mərhələlərdə imtahanlardan, sınaqlardan mətanətlə çıxarmışdır. Müasir dövrümüzə müstəqil Türk dövlətləri həm ayrı-ayrılıqda, həm də birgə çoxtərəfli münasibətlərdə, yeni beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində fəaliyyət göstərirlər.

"Biz çox istəyirik ki, türkdilli xalqlar, ölkələr arasında birlik daha da güclənsin. Bu, bizim tariximizdir, bizim mədəniyyətimizdir, bizim köklərimizdir. Eyni zamanda, bu, bugünkü vəziyyətin reallıqlarıdır" - deyər Prezident bildirmişdir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI